

2026-03-26
EU-kommissionen
Europaparlamentet
Sveriges regering
Sveriges Kommuner och
Regioner (SKR)
Friends of Europe

Europaforum Norra Sveriges synpunkter på EU:s konkurrenskraftsfond

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

Inledning

EFNS anser att det bästa sättet att skapa konkurrenskraft, ökad produktivitet och långsiktig välfärd är att värna regelbaserad frihandel och en välfungerande inre marknad samtidigt som riktade och ändamålsenliga insatser införs när marknadsmisslyckanden eller orättfärdigt agerande från andra länder hindrar utveckling. Lokala och regionala myndigheter har en avgörande roll för att stödja industriell uppskalning både i sin förvaltande roll och sin näringslivsfrämjande roll. Vidare anser vi att en stark konkurrens är ett fundament för europeisk tillväxt, men behöver kompletteras av politik som tar hänsyn till strukturella skillnader mellan regioner och ger företag i hela unionen jämförbara förutsättningar. EFNS anser också att små och medelstora företag, inklusive mikroföretag, är centrala för innovationskraft och därför en förutsättning för att EU:s konkurrenskraft ska öka över tid. Denna position utgår från dessa utgångspunkter.

MIKRO- OCH SMÅFÖRETAG I ECF

Mikro- och små företag är centrala för den europeiska konkurrenskraften men ECF riskerar att inte tillvarata den kapacitet som finns inom dessa företag. För att minska risken att tillväxtorienterade mikro- och småföretag med hög innovationsförmåga och uppskalningspotential, men med begränsad administrativ kapacitet, exkluderas från fondens insatser, är det av vikt att deras roll tydligt erkänns redan i förordningen och systematiskt beaktas i den fortsatta genomförandefasen.

Ändringsförslag

- Fonden bör tydligare inkludera särskilda instrument för mikro- och småföretag som designas för att vara tillgängliga och attraktiva för dessa företag med begränsade administrativa resurser. Särskild hänsyn bör tas till begränsad administration, enkla ansökningsförfaranden, minimala förhandsvillkor och möjlighet till förskottsbetalningar. Utöver bidrag bör även lån och garantier användas där det är ändamålsenligt. Instrumentet bör implementeras genom intermediärer med lokal förankring så som regioner, kommuner, handelskamrar, universitet och befintliga stödstrukturer med regional förankring. Närhet till företagen och befintliga nätverk kan öka träffsäkerheten, tillgängligheten och attraktiviteten i fondens insatser.
- Artikel 4: Minst 10 procent av ECF:s resurser bör öronmärkas för mikro- och småföretag.
- Vid upprättandet av lån- och garantiinstrument bör kommersiella bankers inflytande över offentliga medel begränsas, då deras riskbedömning inte alltid beaktar det bredare samhällsekonomiska värdet av investeringar för regionen och EU:s långsiktiga konkurrenskraft. Även om en grundlig prövning av offentliga medel är nödvändig, bör inte kommersiella banker ges ett avgörande inflytande över denna process.

REGIONERS OCH KOMMUNERS ROLL FÖR KONKURRENSKRAFTEN

Förslaget till ECF-förordning betonar vikten av industriella investeringar för europeisk konkurrenskraft, men beaktar inte den roll som regioner och kommuner spelar för att möjliggöra dessa investeringar i praktiken. Erfarenheterna från norra Sveriges storskaliga gröna industriinvesteringar visar att regional och lokal nivå är avgörande för planering, tillståndsprocesser, infrastruktur, kompetensförsörjning, samhällelig acceptans och ett välfungerande näringsliv och leverantörsekosystem som omger de stora industrierna. Ofta genom att uppta lån och risker.

Med svenska regioners politiska ansvar för att leda och samordna regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete har de en unik position för att för att samla och stödja regionens aktörer bakom industriell omställning. I nuläget är otydligt hur de avsatta medlen ska fördelas för att nå en bredd av organisationer och företag som ligger i linje med fondens syften. Europeisk konkurrenskraft förutsätter att samtliga typer av regioner – urbana, industriella, glesbefolkade och perifera – har möjlighet att bidra. Kommuner och regioner bör tydligt ingå som möjliga utförande av fondens insatser via riktade konkurrensutsatta utlysningar.

Utöver ECF fyller de nationella och regionala partnerskapsplanerna (NRPP) en betydande roll för europeisk konkurrenskraft. Utöver ECF storskaliga satsningar behövs

även platsbaserade initiativ med ett nerifrån-och-upp-perspektiv, där lokala samhällen kan bygga vidare på sina styrkor och investera i långsiktigt kapacitetsbyggande, innovation och förnyelse, i linje med EU:s övergripande prioriteringar för konkurrenskraft. Regionala strategier för smart specialisering (S3) utgör ett lämpligt verktyg som tillvaratar förmågan att bidra till europeisk konkurrenskraft på lokal och regional nivå. Det kan säkerställa effektiva åtgärder som tillvaratar regionernas komparativa fördelar och stödjer kapacitetsbyggande för att frigöra utvecklingspotential. ECF och NRPP med regionalt inflytande kompletterar varandra och har tillsammans god potential att stärka europeisk konkurrenskraft.

Ändringsförslag

- Förordningen bör tydligare erkänna regioners och kommuners roll för konkurrenskraft och vid storskaliga industrietableringar låta dessa utgöra mottagare av insatser i ECF, inte enbart företag. Stödet bör kunna användas för lokala kompletterande investeringar, exempelvis infrastruktur, bostäder, välfärd, industriell symbios och utveckling av lokala innovations- och leverantörsekosystem. Detta stöd bör ske igenom konkurrensutsatta utlysningar enligt ECF:s logik och kan antingen sökas proaktivt av kommuner med god potential för industrietableringar eller efter att stora industriinvesteringar har annonserats.
- Utöver konkurrenskraftsfonden har SHP/NRPP avgörande betydelse för Europas konkurrenskraft och ett stort europeiskt mervärde med en interveneringslogik som inte går att nå igenom ECF. NRPP (MFF pelare 1) har förmågan att strategiskt och över tid stärka lokala och regionala ekosystem som stärker europeisk konkurrenskraft brett och bottom-up och fungerar bäst som ett instrument fristående från ECF (MFF pelare 2).
- Competitiveness Seal (status som ges till projekt som utvärderas högt men faller bort på grund av budgetbrist och möjliggör finansiering via andra fonder) bör begränsas med tydliga ramar i förordningen. I dagsläget är ECF:s instrument, bedömningsprocesser och urvalskriterier otydliga, vilket gör det otydligt vilka projekt som kan komma att tilldelas denna status. Utan tydliga avgränsning riskerar märkningen att överutnyttjas, skapa marknadsstörningar och utgöra förtäckt statsstöd. Det snarlika konceptet Seal of Excellence i Horisont Europa bär inte på samma risk då insatserna är mer tydligt definierade och bedömning sker av beroende granskar som säkrar excellens och innovationshöjd. Därutöver behövs NRPP-medel för regional och lokal kapacitetsuppbyggnad och bör inte i betydande omfattning tas i anspråk för ECF-projekt med Competitiveness Seal. Konkurrenskraftsrådet som ger råd kring implementeringen av ECF bör inkludera regionalrepresentation med god kännedom om regionernas förmåga att bidra till konkurrenskraft för att lyfta in lokal och regional nivå bland utförarna i fondens utlysningar.
- Vid utformning av fondens instrument bör försiktighet iaktas vid instrument som förutsätter nationell medfinansiering. Tillgången till medfinansiering riskerar att leda till fragmenterade marknader med olika villkor för europeiska företag, givet medlemsstaternas skilda budgetutrymme och principer för statligt stöd till företaget. En sådan utformning kan i förlängningen bidra till en konkurrens om stöd mellan medlemsstaterna snarare än att investeringar styrs av långsiktiga konkurrensfördelar, marknadspotential och kvalitet i det övergripande

företagsklimatet. Det gäller instrument såsom ”Top-ups för IPCEI” och ”Member States Compartments i ECF InvestEU Instrument”.

UTLYSNINGAR

Förslaget på förordning prioriterar flexibilitet för att möta framtida kriser och förändrade prioriteringar men på bekostnad av långsiktighet, transparens och strategiska initiativ. Om EU-kommissionen får ett stort beslutsutrymme riskerar det att leda till kortsiktiga insatser, överdriven användning av statsstöd eller andra instrument som är marknadsstödande snarare än stödformer som hanterar marknadsmisslyckanden och når fram till innovativa företag. ECF bör i stället utformas med ett långsiktigt perspektiv som nyttjar EU:s formativa inflytande för att lägga riktningen för tekniska utvecklingen och innovation med politiska styrmedel, snarare än ett flexibelt instrument för reaktiv krishantering. Fonden bör redan i förordningen styras tydligare och utformas för att bättre balansera behovet av flexibilitet med en långsiktig ansats som avgränsar hur fondens medel får användas.

Ändringsförslag

- ECF bör implementeras med så långa arbetsprogram som möjligt för att ge långsiktiga strategiska perspektiv och förutsägbarhet. Gärna tre år snarare än de ettåriga som möjliggörs i kommissionens förslag.
- Förordningens arbetsprogram bör genomgående antas med kommittéförfarandet *Granskningsförfarandet* (examination procedure), som ger medlemsländerna större inflytande över utlysningar, snarare än rådgivande förfarandet (advisory procedure), som begränsar medlemsländernas inflytande.
- Möjligheten att anta arbetsprogram genom det särskilt brådskande förfarande som avses i artikel 15.6 bör tillämpas restriktivt och endast i tydligt motiverade undantagsfall. För att säkerställa förankrade beslut och medlemsstaternas inflytande bör detta förfarande inte användas som ett alternativ till ordinarie kommittéförfarande.
- Artikel 3.2 a–d anger särskilda mål för respektive policyområde, men dessa är formulerade på en hög abstraktionsnivå. För att stärka fondens förutsägbarhet och effektivitet bör policyområdena beskrivas mer utförligt redan i förordningstexten.

ÖPPEN KONKURRENS OCH PROJEKTKVALITET (EXCELLENCE)

Vid användning av offentliga medel för investeringar i unionens konkurrenskraft är det nödvändigt att säkerställa transparens, objektivitet och förutsebarhet i beslutsfattandet. Detta för att uppnå ett effektivt resursutnyttjande och minimera risken för marknadsstörande effekter. Det är därför centralt att hela den europeiska konkurrenskraftsfonden omfattas av tydliga krav på att stöd i första hand tilldelas de åtgärder och projekt som, utifrån objektiva och förutbestämda kriterier, bäst bidrar till unionens politiskt fastställda mål. Samtidigt som de administrativa trösklarna hålls låga och kraven relevanta så att medel attraherar de mest relevanta aktörerna.

I förslaget saknas uttryckliga krav på att ansökningar ska bedömas genom oberoende och konkurrensbaserade granskningsförfaranden. I kombination med den föreslagna styrningen genom arbetsprogram och kommittéförfaranden finns risken att EU-kommissionen får ett betydande tolkningsutrymme vid utformning av utlysningar samt vid fördelning av medel som kan leda till beslut som uppfattas som godtyckliga och svårförutsägbara.

Ändringsförslag

- Förordningen bör fastställa en grundläggande princip att all fördelning av medel sker genom öppna, transparenta och konkurrensutsatta utlysningar med fastställda urvalskriterier, i syfte att säkerställa effektiv resursanvändning, likabehandling och ett högt mervärde för unionen.
- Beslut om tilldelning av medel bör uteslutande ske genom oberoende och externa bedömningar efter de fastställda urvalskriterierna för varje utlysning.
- Det är positivt att kommissionens förslag till ECF inte innehåller territoriella öronmärkningar eller förhandsfördelningar mellan medlemsländer eller grupper av medlemsländer. Mot bakgrund av det geopolitiska läget och Europas produktivitetssutmaningar är det avgörande att fondens medel styrs till de projekt som uppvisar högst kvalitet och tydligast europeiskt mervärde.
- Kraven på förmånstagare i form av rapportering, kontroll och uppföljning bör stå i proportion till stödets storlek, risk och målgrupp. Detta är särskilt relevant för mikro- och små företag i perifera och glesbefolkade regioner, med begränsad administrativ kapacitet. Utan sådan proportionalitet riskerar stöden att bli formellt tillgängliga men i praktiken otillgängliga för de företag och aktörer som instrumenten är avsedda att nå.

BREDDAT TEMATISKT FOKUS OCH JÄMNARE TEMATISK FÖRDELNING

ECF-förordningens fyra policyområden (policy windows) anger fondens tematiska insatsområden och är breda, relevanta och omfattande. Men den indikativa budgetfördelningen visar på en snedvriden fördelning mellan de fyra policyområdena där "Resilience, security, defence industry and space" får ca 50% och digital leadership får så lite som ca 10% (artikel 4). Med en planeringshorisont på hela budgetperioden 2028-2034 gör fördelningen vara jämnare för att inte lägga ett ensidigt fokus på de frågor som just nu är aktuella utan fokusera på att bygga konkurrenskraft på sikt.

Ändringsförslag:

- Den vägledande budgetfördelningen bör vara mer balanserad mellan fondens policyområden för att bättre återspegla unionens samlade industriella förmåga och potential till konkurrenskraft.

KOPPLINGAR MELLAN ECF OCH FP10

ECF ska enligt förordningen utvecklas i nära samspel med EU:s ramprogram för forskning och innovation, FP10, vilket kan bidra till att säkerställa budgeteffektivitet och ett sammanhållet finansieringslandskap. Samtidigt utgör ECF och FP10 skilda instrument med olika interventionslogiker och styrningsmodeller, bland annat vad gäller tillämpningen av kommittéförfaranden samt fastställande och antagande av arbetsprogram genom

kommittéer. Det är därför viktigt att FP10 och ECF införs som två enskilda program och fonder, som kan utformas och anpassas utifrån sina respektive mål och syften. Samtidigt som programmen samordnas för att skapa en sammanhängande investeringslogik och klargöra ansvarsfördelningen mellan fonderna, vilket i det nuvarande förslaget framstår som otydligt.

Ändringsförslag

- FP10 och ECF bör införas som två enskilda program och fonder, som kan utformas och anpassas utifrån sina respektive mål och syften.
- Säkerställ en tydlig ansvarsfördelning mellan ECF och FP10 som möjliggör en sammanhängande investeringslogik och klargör respektive fonds roll och mervärde.

Antaget av Europaforum Norra Sverige 26 mars 2026.

Jonas Andersson (S)
Region Jämtland
Härjedalen

Johan Loock (M)
Region Jämtland
Härjedalen

Lars-Gunnar Nordlander (S)
Kommunförbundet i
Jämtland Härjedalen

Daniel Danielsson (C)
Kommunförbundet
Jämtland Härjedalen

Åsa Ågren Wikström (M)
Region Västerbotten

Rickard Carstedt (S)
Region Västerbotten

Ann Åström (S)
Region Västerbotten

Anders Öberg (S)
Region Norrbotten

Isak Utsi (S)
Norrbottens Kommuner

Carina Sammeli (S)
Norrbottens Kommuner

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Erik Lövgren (S)
Kommunförbundet
Västernorrland

Dan Rasmusson (SD)
Region Västernorrland